

процесу, а також необхідність погоджувати з прокурором повідомлення про підозру (рішення, яке подібне пред'явленню обвинувачення за КПК, що втратив чинність). Власне кажучи, такі обмеження ставлять під сумнів потребу досудового розслідування у такій процесуальній фігурі як слідчий.

З огляду на вказане, принциповим є законодавче закріплення вичерпного переліку правових та соціальних прав самостійності слідчого, які матимуть комплексний характер. На нашу думку, важливим кроком буде і прийняття законопроекту «Про статус та процесуальні гарантії слідчих України».

Таким чином, правовий захист слідчого має неабияке суспільно-політичне значення, а саме сприяє забезпеченню об'єктивності та всебічності розслідування кримінальних проваджень, підвищенню довіри до слідчих підрозділів, підтриманню авторитету держави через діяльність її правоохоронних органів. Тому, на сьогодні, існує необхідність вирішення усіх теоретичних та практичних проблем щодо забезпечення процесуальної самостійності слідчого та визначення його правового статусу.

Література:

1. В. А. Осмолян/ Статус слідчого за Кримінальним процесуальним кодексом України 1960 р. Та Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р./ Осмолян В. А.// Університетські наукові записки. – Хмельницький. – 2013, №1. – С. 300 – 305.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар [Текст] : [у 2 т.]/ О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, А. В. Портнова. – Х. : право, 2012. – Т. 1. – 768 с.

*Корчагіна Анастасія Миколаївна
аспірант кафедри галузевого права
Херсонського державного
університету*

*Науковий керівник: Проценко Микола
Вікторович, кандидат юридичних
наук, доцент, Херсонський
державний університет*

ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Головним завдання кримінального процесу в Україні визначеного в Кримінальному процесуальному кодексі України є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав,

свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [4].

Для забезпечення реалізації даного нормативного припису, зокрема в частині реалізації швидкого, повного та неупередженого розслідування, при здійсненні своєї діяльності, органи досудового розслідування використовують спеціальний інструментарій – сукупність певних засобів, знарядь, приладів, пристроїв, інструментів тощо, які є не лише легально визначеними та допустимими, але й науково обґрунтованими.

Ми погоджуємося з думкою І.Ф. Хараберюша, який стверджує, що на сьогодні без урахування технічного чинника проведення правоохоронної діяльності стало не тільки важким, але в деяких випадках і неможливим [5, с. 1]. Тому, зважаючи на різноманіття завдань та сфер здійснення виявлення, фіксації, оцінки та збереження доказів, існує необхідність здійснення комплексного дослідження поняття та класифікації науково-технічних засобів, що використовуються органами розслідування.

Досліджуючи питання класифікації технічних засобів, що використовуються при розслідуванні злочинів, можна стверджувати, що, незважаючи на те, що науково-технічні засоби використовуються слідчими досить тривалий час, а правові засади їх використання чітко визначені в законодавстві, серед вчених досі немає єдиної думки стосовно визначення поняття науково-технічних засобів.

На нашу думку, одним з найбільш точних та змістовних визначень науково-технічних засобів надав В. Г. Гончаренко. Під науково-технічними засобами, які використовуються при проведенні розслідування, він розумів систему загальних технічних, пристосованих і спеціально розроблених приладів, апаратів, устаткування, інструментів, пристосувань, матеріалів і методів їх застосування з метою виявлення, фіксації, вилучення, дослідження доказів для найефективнішого проведення попереднього розслідування та запобігання злочинам [2, с. 10].

З даного визначення впливає перший критерій класифікації – роллю в слідчій діяльності.

Так, залежно від ролі в слідчій діяльності, науково-технічні засоби можна поділити на засоби: виявлення, фіксації, вилучення, дослідження доказів та запобігання злочинам.

До науково-технічних засобів виявлення доказів слід віднести прилади та інструменти для виявлення певних частин, об'єктів, слідів тощо. До них належать лупи, хімічні реактиви, рентгени, детектори тощо.

Фіксації доказів здійснюється приладами, за допомогою яких виявлену інформацію закріплюють у протоколі слідчої дії, протоколі, складеному уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, додатках до них, які можуть бути виражені у планах, схемах, кресленнях, замальовках, матеріалах фото- та відеозйомки тощо. Варто зазначити, що фіксація може бути спрямована не тільки на «запам'ятовування» певних характеристик доказового матеріалу, але й на збереження самого об'єкта. А, оскільки важливим завданням слідчого є не лише виявлення, але й збереження доказової бази, вважаємо необхідним виокремити в системі засобів фіксації доказів науково-технічні засоби їх збереження, яке найчастіше виражається в формі консервування. Воно здійснюється шляхом зміцнення структури речовини об'єкта створенням спеціального середовища або пристосування, куди поміщають об'єкт.

Процес вилучення доказів здійснюються науково-технічними засобами, за допомогою яких здійснюється вилучення певного доказового матеріалу із подальшою його фіксацією належним чином та дослідження. До цієї групи слід віднести пінцет, викрутку, алмазний склоріз, пилки тощо.

До науково-технічних засобів дослідження доказів належать засоби та прилади, які є необхідними для проведення відповідних експертиз та аналізу джерел доказової інформації. В більшості випадків вони використовуються судовими експертами та спеціалістами в експертних установах з використанням відповідного лабораторного обладнання. До нього можна віднести мікроскопи, лупи, оптичні засоби, засоби відтворення зображення тощо.

Засоби запобігання злочинам – це певні засоби, системи, пристрої, за допомогою яких здійснюється превентивний вплив на правопорушників, або які перешкоджають здійсненню злочинної діяльності. До даної категорії можна віднести системи сигналізації, відеоспостережень, особливі системи захисту документації та паперових носіїв (реквізити, водні знаки, структура поверхні паперу), пломбування тощо.

Зважаючи на значимість інформації, яка була виявлена в ході розслідування злочинів, актуальним постає питання виокремлення в системі науково-технічних засобів, які використовуються правоохоронними органами, засобів накопичення та оброблення

криміналістичної інформації. До таких засобів слід віднести реєстри, обліки, картотеки.

Значення даного виду техніко-криміналістичних засобів полягає у тому, що збирання та накопичення інформації про злочини, що вчинені в минулому, а також осіб, які їх вчинили, є вагомим підґрунтям для розслідування вчинюваних тепер. З розвитком комп'ютеризації правоохоронної діяльності і всього процесу кримінального судочинства актуальним постає питання належного програмного та організаційного забезпечення ведення електронних реєстрів, які б містили інформацію про вчинені злочини, особи злочинців, доказову базу. Важливим є також створення системи відстежування активності використання таких баз з метою запобігання розголошення відомостей з неї чи використання в злочинних цілях.

Варто зазначити, що дана класифікація є невичерпною. Стрімкий розвиток науки та техніки зумовлює активне залучення їх надбань в систему криміналістичного дослідження та розслідування злочинів. Множинність сфер здійснення злочинів, а отже і шляхів та рівня їх розслідування, ставить актуальним дослідження нових науково-технічних засобів та здійснення їх класифікації.

Література:

1. Баулін О. В. Використання науково-технічних засобів під час досудового розслідування / О. В. Баулін, А. О. Ляш // Криміналістичний вісник. - 2013. - № 1. - С. 88-93.
2. Гончаренко В.И. Научно-технические средства в следственной практике / В.И. Гончаренко. — К., 1984. — 150 с.
3. Криміналістика : навч. посіб. / За ред. А. Ф. Волобуєва. - К. : КНТ, 2011. -504 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України – 2013 - № 9-10, № 11-12, № 13. - Ст. 8
5. Хараберюш І.Ф. Використання науково-технічних засобів в правоохоронній діяльності [Електронний ресурс] / І.Ф. Хараберюш // Часопис академії адвокатури України. — № 12 (2011'3). — Режим доступу: e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/449. – Назва з титул. екрану.